

Espanja

Vahingonkorvauksen vaatiminen rikosentekijältä - Espanja

Miten vaadin vahingonkorvausta tai muuta hyvitystä rikosentekijältä oikeudenkäynnissä (rikosoikeudellisessa menettelyssä), ja kenelle tällainen vaatimus pitäisi osoittaa?

Espanjan oikeudessa vahingonkorvausta haetaan normaalisti rikosoikeudellisessa menettelyssä, jossa siviilioikeudellinen korvausvastuu tutkitaan yhdessä rikosasian kanssa. Tästä syystä tutkintatuomioistuimien kertoo vahinkoa kärsineelle kaikista vahingonkorvauksen vaatimiseen liittyvistä oikeuksista sen selvittämiseksi, haluaako tämä vaatia vahingonkorvausta rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä vai jättää mahdollisuuden vahingonkorvauksen vaatimiseen siviilioikeudellisessa menettelyssä.

Jos vahinkoa kärsinyt ilmaisee haluavansa vaatia vahingonkorvausta rikosoikeudellisessa menettelyssä, hän voi valita, haluaako hän syyttäväviranomaisen (*Ministerio Fiscal*) ajavan vahingonkorvausvaatimuksia hänen nimissään (näin käy, jos vahinkoa kärsinyt ei valitse mitään) vai haluaako hän osallistua menettelyyn tässä tarkoituksessa asianomistajana asianajajan (*Abogado ja Procurador*) edustamana.

Jos vahinkoa kärsinyt päättää vaatia vahingonkorvausta rikosoikeudellisen menettelyn ulkopuolella, hänen on nostettava siviilioikeudellinen vahingonkorvauskanne kyseistä menettelyä koskevien sääntöjen mukaisesti.

Uhri voi siis vaatia vahingonkorvausta tuomioistuimessa joko henkilökohtaisesti antamalla lausuman, joka otetaan vastaan samassa yhteydessä, kun uhrille kerrotaan hänen oikeuksistaan, tai vahvistamalla vaatimuksensa kirjallisesti taikka asianajajan (*Abogado ja Procurador*) kautta. Kirjallinen vahvistaminen ei ole välttämätöntä, sillä jos kirjallista vaatimusta ei tehdä, syyttäjä ajaa siviilioikeudellisia vaatimuksia yhdessä rikossyytteiden kanssa.

Rikosuhrien tukikeskukset (*Oficina de Asistencia a las Víctimas del delito*) auttavat hakemusten laadinnassa. Rikosuhrien tukikeskuksia on kaikilla itsehallintoalueilla, käytännössä kaikkien maakuntien pääkaupungeissa ja myös muissa kaupungeissa. Terrorismirikosten kohdalla apua saa valtakunnallinen ylioikeuden (*Audiencia Nacional*) terrorismirikosten uhrien tukikeskuksesta (*Oficina de Información y Asistencia a Víctimas del Terrorismo*).

Missä menettelyvaiheessa tällainen vaatimus olisi esitettävä?

Missä tahansa menettelyvaiheessa ennen suullisen käsittelyn aloittamista. Tutkintatuomioistuin (*Juzgado de Instrucción*) antaa mahdollisuuden vaatimuksen esittämiseen tutkintavaiheessa, kun on saanut tiedon vahinkoa kärsineestä.

Millaisia vaatimuksia voin esittää, ja missä muodossa vaatimus olisi esitettävä (vaatimuksen kokonaismäärä vai erittely yksittäisistä vahingoista, ansionmenetyksistä ja koroista, vai molemmat)?

Vaatimuksessa on täsmennettävä aiheutuneet vahingot (vahinkojen suuruus) ja esitettävä asiaan liittyvät tositteet tai laskelmat on vaatimuksen tueksi. Tuomioistuimen asiantuntija tutkii nämä myöhemmin.

Onko tällaisen vaatimuksen esittämistä varten olemassa erityinen lomake?

Ei ole.

Mitä näyttöä korvausvaatimuksen tueksi on esitettävä?

Vahingonkorvausvaatimuksen tueksi on esitettävä asiaan liittyvät tositteet tai laskelmat, joihin vaatimus perustuu. Lisäksi jos maksutonta oikeusapua on jo haettu, on esitettävä tuloja ja varallisuutta koskevat todisteet.

Liittyykö vaatimuksen esittämiseen tuomioistuinmaksuja tai muita kuluja?

Ei liity.

Voinko saada oikeusapua ennen oikeudenkäyntiä tai sen aikana? Voinko saada oikeusapua, vaikka en asu maassa, jossa oikeudenkäynti tapahtuu?

Uhrilla on oikeus saada tietoa siitä, miten hän voi saada lainopillista neuvontaa ja oikeusapua sekä tarvittaessa mitkä ovat maksuttoman neuvonnan ja oikeusavun edellytykset, heti kun hän ottaa ensimmäisen kerran yhteyttä viranomaisiin. Myös rikosuhrien tukikeskukset antavat tätä koskevia tietoja.

Uhri voi esittää maksuttoman oikeusavun myöntämistä koskevan hakemuksen sille virkamiehelle tai viranomaiselle, joka on antanut hänelle tietoa lainopillisen neuvonnan ja oikeusavun – tarvittaessa myös maksuttoman – hakumenettelystä. Viranomainen välittää hakemuksen liiteasiakirjoiheen asiaankuuluvalla asianajajayhdistykselle.

Hakemus voidaan esittää myös rikosuhrien tukikeskukselle, joka välittää sen asiaankuuluvalla asianajajayhdistykselle.

Uhrilla on mahdollisuus saada apua lainopillisen neuvonnan yksiköiltä, jotka tarjoavat tietoa lakiasioista kaikille kansalaisille. Tällaisia yksiköitä ylläpitävät kunkin tuomiopiirin asianajajayhdistykset.

Tätä varten on täytettävä kaavake, jonka saa tuomioistuimesta, oikeusministeriöstä ja muista valtion virastoista. Lisäksi hakijan on osoitettava varattomuutensa. Hakijan on esitettävä hakemuksensa asiasta vastaavan tuomioistuimen tuomiopiirissä toimivalle asianajajayhdistykselle tai kotipaikkansa tuomioistuimelle, ellei rikosoikeudellinen menettely ole vielä alkanut. Kun rikosoikeudellinen menettely on alkanut, maksutonta oikeusapua on mahdollista saada milloin tahansa, jos uhri osallistuu menettelyyn asianomistajana.

Jos kyseessä on sukupuoleen perustuvan väkivaltarikoksen uhri, ei varattomuutta tarvitse osoittaa oikeusavun saamiseksi.

Myös terrorismirikoksen uhri voi saada maksutonta oikeusapua.

Rikoksen uhri voi hakea maksutonta oikeusapua Espanjassa, jos hän on jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen ja varaton.

Hakijalle annetaan oikeus välittömästi annettavaan maksuttomaan oikeusapuun varallisuudesta riippumatta, jos hän on joutunut sukupuoleen perustuvan väkivallan taikka terrorismin tai ihmiskaupan uhriksi, rikoksen uhriksi joutumiseen liittyvissä, siihen perustuvissa tai siitä johtuvissa menettelyissä. Sama oikeus on myös silloin, kun uhri on alaikäinen tai kun kehitysvammainen tai mielenterveyshäiriöstä kärsivä henkilö on joutunut hyväksikäytön tai kaltoinkohtelun uhriksi.

Kyseinen oikeus on myös henkilöillä, joista tulee jonkin tuen osalta edunsaajia uhrin kuollessa, edellyttäen etteivät nämä ole olleet osallisina tekoihin.

Maksuttoman oikeusavun myöntämisessä hakijaa pidetään uhrina, jos hän tekee rikosilmoituksen tai nostaa asianomistajasyytteen tai jos rikosoikeudellinen menettely käynnistetään jonkin edellä mainitun rikoksen johdosta. Oikeusapua annetaan niin kauan kuin rikosoikeudellinen menettely on käynnissä tai kunnes tuomio annetaan menettelyn päätteeksi.

Oikeus maksuttomaan oikeusapuun päättyy, kun vapauttavasta tuomiosta tulee lainvoimainen tai tehdään lopullinen tai tilapäinen syyttämättäjäätämispäätös siksi, ettei rikoksen tosiseikkoja ole saatu vahvistettua. Siihen asti saadun maksuttoman oikeusavun kustannuksia ei tarvitse korvata.

Jos hakijan asemasta edellä mainittujen rikosten, erityisesti sukupuoleen perustuvan väkivallan, uhrina seuraa useita eri prosesseja, on saman asianajajan avustettava uhria niissä kaikissa edellyttäen, että näin taataan uhrin puolustautumisoikeus asianmukaisesti.

Hakijalla on oikeus maksuttomaan oikeusapuun, jos hänen vuositulonsa ja kotitalouden kokonaistulot ovat enintään

- kaksi kertaa suuremmat kuin hakemuksen tekohetkellä voimassa oleva kansallinen IPREM-indikaattori (tukien myöntämisen viitearvona käytetty yleinen indikaattori, *indicador público de renta de efectos múltiples*), kun kyseessä oleva henkilö ei kuulu useamman hengen kotitalouteen. IPREM-indikaattori vahvistetaan vuosittain, ja sen perusteella määritetään tiettyjen etuuksien määrä tai tiettyjen etuuksien tai julkisten palveluiden saantioikeus.
- kaksi ja puoli kertaa suuremmat kuin hakemuksen tekohetkellä voimassa oleva IPREM-indikaattori, kun kyseessä olevan henkilön kotitalouteen kuuluu alle neljä henkeä.
- kolme kertaa suuremmat kuin IPREM, kun kyseessä olevassa kotitaloudessa on vähintään neljä henkeä.

Jos uhrille myönnetään maksuton oikeusapu, hänen ei tarvitse maksaa seuraavia kustannuksia:

- lainopillinen etukäteisneuvonta
- asianajajan (*Abogado* ja *Procurador*) palkkiot
- virallisissa lehdissä julkaistavien ilmoitusten kustannukset

- tarvittavat vakuudet tiettyjen kanteiden nostamista varten
- asiantuntijoiden palkkiot.

Uhri saa lisäksi 80 prosentin alennuksen notaarien antamista asiakirjoista sekä kiinteistö- ja kaupparekisteriotteista.

Missä tapauksissa rikostuomioistuin hylkää vaatimukseni rikosentekijää vastaan tai kieltäytyy ratkaisemasta vaatimusta?

Väkivalta- ja seksuaalirikoksissa tuomioistuimen on arvioitava yleisesti, onko tahallinen väkivalta- tai seksuaalirikos tapahtunut. Tämän arvioinnin tulos vahvistetaan rikosoikeudellisen menettelyn päättävässä tuomiossa. Rikosoikeudellisen menettelyn päättävässä lopullisessa tuomiossa on määritettävä selkeästi rikollisen teon ja terveyteen kohdistuneiden haittojen tai mahdollisen kuoleman välinen syy-yhteys.

Rikosoikeudellisen menettelyn päätteeksi voidaan myös tehdä syyttämättäjättämispäätös tai todeta syytteen rauenneen.

Espanjan rikoslain mukaan syyttämättäjättämispäätös tehdään, kun ei ole asianmukaisesti osoitettu, että syytteen perustana oleva rikos on tapahtunut, tai kun tutkinnan perusteella rikos on tapahtunut, mutta riittäviä perusteita syytteen nostamiseksi tiettyjä henkilöitä (tekijöitä, avunantajia tai rikoksen salaamiseen syyllistyviä) vastaan ei ole.

Syyte raukeaa silloin, kun ei ole perusteltua syytä epäillä, että syytteen nostamisen perusteena oleva teko on tapahtunut, kun teko ei ole rikos tai kun tekijät, avunantajat tai rikoksen salaamiseen syyllistyneet eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa.

Terrorismirikoksissa tuomioistuimen on arvioitava yleisesti, onko tekijä sovellettavan lainsäädännön mukaisesti siviilioikeudellisessa vastuussa teoista ja vahingoista. Espanjan terrorismilainsäädännössä vahvistettujen tukien ja etuuksien myöntäminen edellyttää niiden periaatteiden täyttymistä, joista määrätään eurooppalaisessa yleissopimuksessa väkivaltarikosten uhreille suoritettavista korvauksista.

Voinko valittaa tällaisesta ratkaisusta tai hakea muuta hyvitystä?

Jos tutkintatuomari (tai -tuomioistuin) päättää menettelyn eli jättää syytteen nostamatta, uhri voi valittaa, jos hän on osallistunut menettelyyn asianomistajana.

Espanjan rikoslain mukaan syyttämättäjättämispäätös tehdään, kun ei ole asianmukaisesti osoitettu, että syytteen perustana oleva rikos on tapahtunut, tai kun tutkinnan perusteella rikos on tapahtunut, mutta riittäviä perusteita syytteen nostamiseksi tiettyjä henkilöitä (tekijöitä, avunantajia tai rikoksen salaamiseen syyllistyviä) vastaan ei ole.

Syyte raukeaa silloin, kun ei ole perusteltua syytä epäillä, että syytteen nostamisen perusteena oleva teko on tapahtunut, kun teko ei ole rikos tai kun tekijät, avunantajat tai rikoksen salaamiseen syyllistyneet eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa.

Väkivalta- ja seksuaalirikoksissa erityyppisten laissa säädettyjen tukien hakeminen edellyttää yleisesti rikosoikeudellisen menettelyn päättävää tuomioistuimen ratkaisua, johon ei voida hakea muutosta. Tämän vuoksi rikosoikeudellisen menettelyn lopulliseen ratkaisuun voidaan hakea muutosta määräajassa ja vain ratkaisussa ilmoitetuilla muutoksenhakekeinoilla.

Jos tuomioistuin myöntää minulle vahingonkorvausta, kuinka voin varmistaa, että rikosentekijää vastaan annettu tuomio pannaan täytäntöön, ja mitä apua voin saada tämän varmistamiseksi?

Valtio maksaa tuen kokonaan tai osittain, jos rikosentekijä on todettu osittain maksukyvyttömäksi.

Valtio tulee täydellisesti rikosentekijän sijaan sinulle uhrina tai edunsaajana väliaikaisesti tai lopullisesti myönnetyn tuen enimmäismäärään asti niiden oikeuksien osalta, joihin voit vedota rikoksen johdosta siviilioikeudellisesti korvausvelvollista vastaan.

Valtio maksaa tuen kokonaan tai osittain, jos rikosentekijä on todettu osittain maksukyvyttömäksi.

Valtio tulee täydellisesti rikosentekijän sijaan sinulle uhrina tai edunsaajana väliaikaisesti tai lopullisesti myönnetyn tuen enimmäismäärään asti niiden oikeuksien osalta, joihin voit vedota rikoksen johdosta siviilioikeudellisesti korvausvelvollista vastaan.

Valtio voi nostaa rikoksesta kanteen (*acción de repetición*) siviilioikeudellisesti korvausvelvollista vastaan ja vaatia myönnetyn tuen korvaamista kokonaan tai osittain.

Kyseinen kanne käsitellään tarvittaessa hallinnollisessa pakkokeinomenettelyssä, joka toteutetaan muun muassa seuraavissa tapauksissa:

- Kun lopullisessa tuomiossa todetaan, ettei rikosta ole tapahtunut.
- Kun tuen maksamisen jälkeen sekä uhri että edunsaaja ovat saaneet mitä tahansa kautta täysimääräisen tai osittaisen korvauksen aiheutuneista vahingoista tuen myöntämistä seuraavien kolmen vuoden kuluessa.

- Kun tuki on saatu esittämällä vääriä tai tarkoituksellisesti epätäydellisiä tietoja tai toimimalla muulla tavalla vilpillisesti sekä jättämällä tarkoituksellisesti ilmoittamatta seikkoja, joiden perusteella tukihakemus voitaisiin evätä tai tuen määrää pienentää.
- Kun tuomiossa vahvistettu korvaus on väliaikaista tukea pienempi.

Kyseisen kanteen nostaminen tapahtuu niin, että valtio osallistuu asianomaiseen rikosoikeudelliseen tai siviilioikeudelliseen menettelyyn, sanotun vaikuttamatta syyttäväviranomaisen ajamaan siviilioikeudelliseen kanteeseen.

Uhri voi saada apua sekä kaiken tarvitsemansa näihin asioihin liittyvän tiedon lähimmästä rikosuhrien tukikeskuksesta tai terrorismirikoksen kohdalla kansallisen ylioikeuden terrorismirikosten uhrien tukikeskuksesta.

Rikosuhrien tukikeskukset antavat tietoa siitä, mitä mahdollisuuksia uhreilla on vaikuttaa rikosseuraamuksen täytäntöönpanoon, ja toteuttavat tarvittavat tukitoimet, jotta uhrit voivat käyttää lain mukaisia oikeuksiaan.

Valtakunnallisen ylioikeuden terrorismirikosten uhrien tukikeskus antaa terrorismirikoksen uhreille kaikki tarvittavat tiedot rikosseuraamuksen täytäntöönpanoon liittyvistä seikoista aina siihen asti, kunnes tuomio on suoritettu kokonaisuudessaan erityisesti tilanteessa, jossa tuomittu pääsee ehdonalaiseen vapauteen tai vapautuu vankilasta. Korvaushakemusten käsittelyn yhteydessä uhrille annetaan lisäksi tietoa siitä, miten hän voi hankkia tuomion lainvoimaisuuden vahvistavat todistukset, siviilioikeudellisen vahingonkorvausvastuun täyttymättä jäämistä koskevat päätökset ja muut laissa säädettyjen tukien hakumenettelyissä tarvittavat asiakirjat.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 30/08/2019